

Bůh plánuje dobro!

Základ kázání: **Genesis 50:15-21**

1. čtení: Matouš 18:21-35

ÚVOD: Propast dějin

Milí bratři, milé sestry, milí přátelé v Kristu,

velmi dlouhá doba nás dělí od životních příběhů Josefa a jeho bratrů (Gn 37-50). Mezi námi a jimi leží hluboká propast dějin. Svět Josefa a jeho bratrů byl úplně jiný, než je náš svět.

Jen si to vezměte: Bratři Josefovi záviděli pestře tkanou suknicí, kterou mu otec Jákob dal zhotovit. A my máme šatníky plné oblečení – ze všech koutů světa.

Josefovi bratři prodali svého, tehdy nejmladšího, bratra Midjáncům. Tato karavana kupců ho zase prodala v Egyptě za otroka. Jistě, i v dnešní době tu a tam „kvete“ otroctví. Ale rozhodně to už několik století není všeobecně schvalovaný společenský systém – minimálně v Evropě.

Další příklad: Bratři porazili kozlíka, jehož krví pokropili tu Josefovu pestře tkanou suknicí. Ten oděv pak donesli Jákobovi jako důkaz, že Josefa rozsápala dravá zvěř. A Jákob jim uvěřil. Je to jasné jako facka: Josef je mrtev. No, dnes by to netrvalo dlouho a policie by na základě laboratorních rozborů zjistila, že se nejedná o lidskou krev. Navíc by asi rychle vydala mezinárodní zatykač na partu obchodníků s bílým masem.

A ještě k egyptskému faraonovi: Představte si naše vrcholné politiky, jak řídí svou zemi na základě toho, co se jim v noci zdálo. Tedy na základě svých snů a jejich výkladů. Do dalších voleb by snad takoví lidé nevydrželi. A vůbec: Sousedství „svobodné volby“ tehdy v Egyptě rozhodně nepoužívali.

I. Rodina a rodinné konflikty

Ano, mezi námi a Josefem leží hluboký příkop dějin. A přesto: Některé skutečnosti se nezměnily. Například i my považujeme rodinu za původní a důležitou společenskou skupinu a instituci. Jinými slovy: I my bereme rodinu vážně. I nám připadá důležité, aby spolu žili otec, matka, synové a dcery. Aby se navzájem podporovali, pomáhali si, učili se jeden od druhého a vycházeli si vstříc.

A pokud je rodina stejně aktuální jako v době Josefa a jeho bratrů, pak jsou stejně aktuální i problémy v rodinách. Konflikty mezi těmi, kteří by měli stát při sobě. Různice a rozepře mezi těmi, kteří by se měli mít nejvíce rádi.

Mám za to, že kniha Genesis se těší veliké oblibě mezi křesťany právě proto, že pojednává o složitých vztazích mezi lidmi, především mezi rodinnými příslušníky. Jen si to vezměte: Adam a Eva. Kain a Ábel. Noe a jeho tři synové. Abraham a Sára. Abraham a Lot. Izmael a Izák. Ezau a Jákob. Jákob, Lea a Ráchel – plus jejich otec Lában. A nakonec Jákobovi synové – Josef a jeho bratři. Lidé, kteří by k sobě měli mít velice blízko, vzájemně se podepírat, prokazovat si lásku a náklonnost, neubližovat si navzájem – a ono se to stále nedaří. Každou chvíli se něco semele. Každou chvíli si někdo s někým jde po krku, ať už obrazně, nebo žel i doslovně. Problémy, problémy a problémy. Problémy, které se někdy podaří jakžtakž vyřešit. Problémy, které jindy dokonce končí tragicky.

A tím nám Bible vlastně pořád nastavuje zrcadlo. Čteme tyto příběhy a promítáme do nich naše hádky a neshody s našimi nejbližšími. Vidíme v nich naše složité rodinné vztahy plné nedorozumění a napětí.

Když se tedy neproměnila základní společenská jednotka – tedy rodina... A když se nestalo, že by na rozdíl od starých dob lidé k sobě dnes měli blíž a měli se víc rádi... Pak musíme konstatovat, že my, lidé, jsme se žel příliš nezměnili. Jsme stále slabí a nevyrovnaní. Zápasíme a bojujeme spolu navzájem, vyčítáme si navzájem, nesnášíme se, vyhýbáme se jedni druhým. Samozřejmě nikdy ne všem naráz. Ale jednomu včera, druhému dnes a třetímu zítra.

A proto z našeho světa nezmizela ani klíčová potřeba pro fungování rodinných či jiných vztahů. Touto bytostnou potřebou je odpuštění.

II. Bratři se Josefa obávají

Podívejme se teď blíže na dnešní biblický oddíl. Není to dlouho, co všichni bratři pohřbili v Chebrónu jejich otce Jákoba. Důstojně se s ním rozloučili nejen oni, ale celá jejich rozvětvená rodina.

Josefovi bratři přitom už 17 let žili pokojně v Egyptě. Celý spor s Josefem se zdál být dávno uzavřený a vyřešený. Usmířili se před mnoha lety v průběhu jejich stěhování do egyptské země. (Gn 45) Jenže nyní se situace změnila – alespoň si to Josefovi bratři myslí. Jákob zemřel. Otec, kterého si Josef vážil, je pryč. A bratři dostávají opět strach. Co když se Josef bude nyní chtít pomstít za to, co mu kdysi dávno provedli? Co když po dnech smutku nad otcem nastanou dny odplaty, dny hněvu, dny slz a nářku, dny krveprolití? Kdyby jim chtěl Josef oplatit jejich zlo, pak by mu nikdo a nic nestálo v cestě. Oni se skutečně báli. Vypravěč říká:

- ¹⁵ *Když si Josefovi bratři uvědomili, že jejich otec je mrtev, řekli si: „Jen aby na nás Josef nezanevřel a neoplatil nám všechno zlo, kterého jsme se na něm dopustili.“*

A teď: Co bychom udělali, kdybychom se báli člověka, který by se nám z nějakého důvodu mohl mstít? Asi bychom se pokusili s ním mluvit. Zkusili bychom si s ním celou situaci vysvětlit. Ale přesně to bratři neučinili. Jejich strach musel být obrovský, když se s Josefem spojili jen přes prostředníka. Poslali mu vzkaz. Nechtěli se s ním sejít tváří v tvář. Neměli odvalu si to vyříkat z očí do očí. A navíc: To, co mu vzkázali, byla donebevolající lež!

- ¹⁶ *Proto mu vzkázali: „Tvůj otec před smrtí přikázal: ¹⁷ Josefovi řekněte toto: »Ach, odpusť prosím svým bratrům přestoupení a hřích, neboť se na tobě dopustili zlého činu. Odpusť prosím služebníkům Boha tvého otce to přestoupení.«“*

Pěkně si to vymysleli, jen co je pravda! Jejich otec totiž nic takového nepřikázal. A co je k tomu vedlo? Je to prosté. Bratři doufali, že poslední vůle jejich zemřelého otce Jákoba zastaví Josefa, který přece svého otce miloval a ctil. V jejich podání navíc Jákob jednou Josefovi přikazuje, jednou jej žalostně žádá. Je to velice emotivní vzkaz. Škoda, že je úplně vymyšlený.

No, to jsem možná přehnal. Nakonec ne všechno v tom vzkazu byla lež. Bratři v něm přece přiznávají svou vinu. Mluví o svém přestoupení, mluví o hříchu, mluví o zlu, které Josefovi provedli. Oni si totiž i po těch letech uvědomují, že tehdy šlápli vedle, že učinili fatální chybu.

A poslední stéblo trávy, kterého se tito tonoucí bratři chytají, je odkaz na Boha. *My přece věříme ve stejného Boha, Josefe, jako věříš ty. Jsme všichni služebníky stejného Boha, jako byl náš otec. To nás spojuje – náš Bůh a náš otec. Tak nám všechno zlé odpusť.*

III. Josef pláče a odpouští

A jak tehdy zareagoval Josef?

- *Josef se nad jejich vzkazem rozplakal.*

On své bratry miloval, to je jasné jako facka. Víte, co je na celém tomto příběhu zvláštní? Že Josef vůbec nepláče, dokud se znovu nesetká se svými bratry a se svým otcem v Egyptě. Když ho prodali do otroctví – neplakal. Když ho křivě obvinili z pokusu o cizoložství – neplakal. Když ho zavřeli do díry – neplakal. Ale od chvíle, kdy se znovu setká se svými bratry, už jako egyptský mocipán, pláče poměrně často a hlasitě. Jistě, tímto novým setkáním s bratry po mnoha letech se Josefovi otevřely staré rány, které se už zdály být úplně zahojené. To se nám také stává... Ale zároveň tímto svým pláčem Josef ukazuje, že na své nejbližší nikdy nezapomněl. Že je nikdy nepřestal milovat. Josefův pláč – to je koktejl bolesti a lásky.

Bratři se o té Josefově reakci museli dozvědět. Ihned ho navštívili. Ale to neznamená, že by si konečně byli jistí, že s nimi Josef nezatočí, že už jim všecičko odpustil. Strach mají pořád. Proto sami sebe nabízejí Josefovi do služeb.

- ¹⁸ *Pak přišli bratři sami, padli před ním a řekli: „Tu jsme, měj nás za otroky!“*

Čili: *Nezabíjej nás. Využij nás jako levnou pracovní sílu.*

A teprve teď se od Josefa dozví úplně jiný výklad toho, co se vlastně před mnoha lety událo a co se děje pořád.

- ¹⁹ **Josef jim však odvětil: „Nebojte se. Což jsem Bůh?“**

Josef tedy kategoricky odmítá konat spravedlnost na svých bratrech a jejich rodinách. Odmítá se mstít. Pokud je jednou Bůh bude chtít postavit před věčný a pravdivý soud, pak to učiní. Ale po Josefovi to přece nikdo nemůže chtít. Josef není Bůh. Josef je člověk.

To je tedy první věc, kterou bychom si měli stále znovu připomínat. Žádná msta! Žádná odplata! Slovy apoštola Pavla:

- ¹⁹ *Nechtějte sami odplácet, milovaní, ale nechte místo pro Boží soud, neboť je psáno: 'Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.'* ²⁰ *Ale také: 'Jestliže má tvůj nepřítel hlad, nasyť ho, a má-li žízeň, dej mu pít; tím ho zahanbiš a přivedeš k lítosti.'* ²¹ *Nedej se přemoci zlem, ale přemáhej zlo dobrem. (Ř 12:19-21)*

Přemáhej zlo dobrem... Jako by Pavel měl na mysli Josefa, když psal tyto řádky římským křesťanům! Však něco podobného Josef říká dál:

- ²⁰ ***Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro; tím, co se stalo, jak dnes vidíme, zachoval naživu četný lid.***

Všimněte si: Josef se nesnaží přikrýt jejich vinu. Na druhou stranu jim dává jasně najevo, že jim odpustil. To, co mu učinili, bylo zlé. To je holá pravda. Ale on už jim to za zlé nemá. Měl dost času na to, aby jim křivdu odpustil. A v tom vidím, bratři a sestry, důležitý podnět k zamyšlení.

My totiž někdy upadáme do dvou extrémů. Prvním extrémem je, že nechceme druhým odpustit. Ani za zlaté tele. Ani po dostatečně dlouhé době. Prostě nikdy. Živíme se svou hořkostí vůči takovým lidem. Hněv koluje v našich žilách. Vždycky, když se s nimi setkáme, když o nich něco slyšíme, když je vidíme, když o nich mluvíme, vzedme se v nás vlna nevole, odporu a zlosti.

Jistě, nikdo neříká, že bychom měli druhým lidem odpustit všechno hned. Odpuštění je proces, který někdy může trvat velice dlouho. Když se Josef poprvé setkal se svými bratry, hrál si s nimi jako kočka s myší, týral je a trýznil. Naháněl jim obrovský strach. Muselo se to v něm hodně bít. Ale nakonec... Nakonec jim ze srdce odpustil.

A co je tím druhým extrémem? Že někdy, ze samé lásky k našim bližním, umenšujeme míru jejich provinění. Někdo se nám přijde omluvit za to, co nám provedl – a co uděláme? Mávneme rukou a s úsměvem mu odpovíme: *Ále, však se nic nestalo. Všechno je v pořádku. Já už o ničem nevím. Dávno už na to nemyslím.* Kdybychom to alespoň mysleli vážně! Žel často v takových situacích hrajeme divadlo. Nejsme v tu chvíli upřímní. Pak se zavřou dveře a my si pomyslíme: *A stejně toho člověka nemůžu vystát.*

Ne, vina je vina. A není nic špatného na tom, když druhým lidem řekneme, že nás zklamali. Že to, co provedli, nám opravdu ublížilo. Že jsme stále zranění. Nebo že jsme byli zranění do nedávné doby. Když to vyslovíme, pomůže nám to k uzdravení a k vzájemnému smíření.

V. Josef pochopil Boží dobrý plán

A teď: Kde k tomu Josef vzal sílu odpustit svým bratrům? Určitě jim odpustil proto, že je miloval. I přes to, jak mu zavařili, on je nepřestal milovat. Ovšem Josef jim všechno zlé prominul také proto, že pochopil, že všichni naplňovali Boží plán. Ještě jednou:

- ***Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro; tím, co se stalo, jak dnes vidíme, zachoval naživu četný lid.***

On za ta léta porozuměl Božím záměrům. Bůh měl plán. A tento svůj plán krok po kroku naplňoval navzdory všem překážkám. Cílem Božího plánu bylo, aby Jákobova rodina přežila vleklý hladomor, byť v jiné zemi. Jistě, tento cíl by šlo naplnit mnoha různými způsoby. Třeba méně bolestně, méně dramaticky. Ale tady se právě projevuje ochota našeho Boha vstupovat mezi nás a tvořit budoucnost spolu s námi. Bůh si s námi nehraje jako s loutkami. On přímo reaguje na to, co my děláme, co zrovna provádíme. A my zase reagujeme na to, co on dělá s námi či kolem nás.

Jen si to shrňme: Bratři zamýšleli zlo. Chtěli se zbavit Josefa jednou provždy. Chtěli ho zabít. To byl jejich cíl. Ale Hospodin je nenechal naplnit tento hrůzný čin. Proto Rúben zrazoval své bratry před tímto hrozným skutkem. A Juda nakonec bratrům poradil, aby ho nezabíjeli, aby ho prodali do otroctví. Bůh s těmito staršími bratry vnitřně pracoval – a proto Josef tehdy nezemřel.

Dále: Josef je sám. Ale Bůh stojí při něm, v časech zlých i dobrých. Josefovi bratři nebyli zdaleka jediní, kteří mu v životě uškodili. Vzpomeňme Potífarku, která když Josefa nedostala do postele, chtěla se ho zbavit. Nebo faraonova číšníka, který vděčil Josefovi za nadějný výklad snu, ale potom se na něj vykašlal. Zapomněl na něj a z vězení mu nepomohl až do určité chvíle. Do té pravé chvíle! Josefův příběh je horská dráha. Jízda chvíli do kopce, chvíli z kopce. Ale v tom všem s ním byl Hospodin. Bůh, který pracoval na tom, aby se jeho plán s Josefem a s jeho početnou rodinou nakonec naplnil. Vždyť komu bychom připsali fakt, že na Josefa si vzpomene královský číšník právě ve chvíli, kdy se farao trápí se svým snem? Komu bychom připsali, že Josef moudře ten sen vyloží – a tím dojde k definitivnímu obratu v jeho životě? Komu bychom připsali, že se Josef nakonec se svými bratry setká v Egyptě, a že v sobě nalezne sílu jim odpustit? Připisujeme to Bohu. Připisujeme to všechno Bohu, který navzdory zlu v tomto světě sleduje dobro. A také na něm neustále pracuje.

Modlitba:

Hospodine, my přiznáváme, že tvé vedení našich životů někdy vůbec nevidíme. Přiznáváme, že někdy jdeme přímo proti tobě, protože se chováme zle vůči našim bližním. Prosíme tě, odpusť nám to. Dej nám sílu k odpuštění, ke smíření, k vzájemné lásce, ke konání dobra. Děkujeme ti, že jsi celý svět stvořil jako dobrý. Že navzdory zlu v tomto světě sleduješ a konáš dobro. Děkujeme ti za Pána Ježíše Krista, který se z lásky k nám obětoval a všechny hříchy nám tím odpustil. Vedle něj, Bože, vedle tohoto tvého zachránce lidstva bledne i Josef. Děkujeme ti za naději, s kterou smíme prožít všechny dny našeho života: Že všechno směřuješ k dobrému konci a k novému, zářnému začátku. Amen.